

# **Jaarrekening** Facilicom Group Jaarverslag 2018

# Financieel | Jaarrekening

## Geconsolideerde balans vóór winstbestemming

Activa			
X € 1.000		31 december 2018	31 december 2017
<b>Vaste Activa</b>			
Immateriële vaste activa	1)	5.130	7.949
Materiële vaste activa	2)	117.762	118.148
Financiële vaste activa	3)	60.717	62.325
		<b>183.608</b>	<b>188.422</b>
<b>Vlottende activa</b>			
Vorraden	4)	11.159	7.251
Handelsdebiteuren	5)	213.855	202.972
Overige Vorderingen en overlopende activa	6)	9.127	17.093
Liquide middelen	7)	86.868	92.659
		<b>321.009</b>	<b>319.975</b>
		<b>504.617</b>	<b>508.397</b>

Passiva			
X € 1.000		31 december 2018	31 december 2017
<b>Groepsvermogen</b>	8)	<b>204.222</b>	<b>206.595</b>
<b>Voorzieningen</b>			
Personeels- en overige voorzieningen	9)	7.376	5.799
Belastingen	10)	2.196	2.363
		<b>9.572</b>	<b>8.162</b>
<b>Langlopende schulden</b>	11)	<b>40.251</b>	<b>41.184</b>
<b>Kortlopende schulden</b>			
Schulden aan kredietinstellingen		2.793	2.710
Schulden aan leveranciers		55.969	49.848
Schulden aan groepsmaatschappijen		8.761	16.779
Schulden terzake van belastingen en premies sociale verzekeringen		45.977	51.824
Schulden terzake van pensioenen		5.351	3.712
Overige schulden en overlopende passiva	12)	131.721	127.583
		<b>250.572</b>	<b>252.456</b>
		<b>504.617</b>	<b>508.397</b>

## Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Passiva			
X € 1.000		2018	2017
<b>Bedrijfsopbrengsten</b>	13)	<b>1.263.938</b>	<b>1.242.956</b>
<b>Bedrijfskosten</b>			
Kosten van (hulp)materialen		94.387	86.395
Uitbesteed werk en andere externe kosten		212.800	227.532
Personeelskosten	14)	814.422	782.450
Afschrijving immateriele vaste activa		2.637	3.315
Afschrijving materiele vaste activa	15)	23.771	21.831
Bijzondere waardeverminderingen	16)	1.512	652
Overige bedrijfskosten		100.546	96.100
		<b>1.250.074</b>	<b>1.218.276</b>
<b>Bedrijfsresultaat</b>		<b>13.864</b>	<b>24.680</b>
<b>Financiële baten en lasten</b>			
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		669	28
Rentelasten en soortgelijke kosten		1.467	1.296
		<b>-798</b>	<b>-1.268</b>
<b>Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen</b>		<b>13.066</b>	<b>23.412</b>
Belastingen	17)	6.055	8.980
		<b>7.011</b>	<b>14.432</b>
Resultaat op deelnemingen		1.230	10.301
<b>Resultaat na belastingen</b>		<b>8.241</b>	<b>24.733</b>
Aandeel derden		-702	-1.924
<b>Netto winst</b>		<b>7.539</b>	<b>22.809</b>

## Geconsolideerd kasstroomoverzicht

X € 1.000	2018	2017
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten:</b>		
Bedrijfsresultaat	13.864	24.681
Afschrijving vaste activa	28.612	27.107
	<b>42.475</b>	<b>51.788</b>
<b>Mutaties in het werkkapitaal:</b> 18)		
Handelsvorderingen	-10.883	22.279
Vorraden	-3.908	-1.334
Overige vorderingen en overlopende activa	7.966	-1.217
Kortlopende schulden	-1.748	-6.892
	<b>-8.574</b>	<b>12.836</b>
	<b>33.902</b>	<b>64.624</b>
<b>Financiële resultaten en belastingen</b> 19)		
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	669	1
Rentelasten en soortgelijke kosten	-1.088	-959
Ontvangen dividend	1.117	1.229
Winstbelasting	-6.027	-11.670
Mutatie voorzieningen	1.410	23
	<b>-3.919</b>	<b>-11.376</b>
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>	<b>29.983</b>	<b>53.248</b>
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b> 20)		
Mutatie groepsmaatschappijen	-	6.596
Investing in financiële activa	635	1.987
Investing in immateriële financiële activa	-329	-161
Investing in materiële vaste activa	-28.098	-26.738
Desinvestering in materiële vaste activa	3.021	1.253
	<b>-24.771</b>	<b>-17.063</b>
	<b>5.212</b>	<b>36.185</b>
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>		
Uitgekeerd dividend aan aandeelhouders	-	-21.922
Uitgekeerd dividend aan verbonden partijen	-10.000	-
Opname lening	-	-
Aflossing lening	-933	-543
	<b>-10.933</b>	<b>-22.465</b>
<b>Netto kasstroom</b>	<b>-5.722</b>	<b>13.720</b>
Liquide middelen verkregen bij acquisitie groepsmit	-	-5.579
Koers- en omrekeningsverschillen	-70	-410
<b>Mutatie liquide middelen</b>	<b>-5.791</b>	<b>7.731</b>

## Toelichting op de jaarrekening

### Risicobeheer

De jaarspecifieke zaken van risicobeheersing zijn opgenomen in het directieverslag. De directie is verantwoordelijk voor de interne risicobeheersing- en controlesystemen en zorgt ervoor dat deze systemen adequaat functioneren. De systemen zijn ingericht om significante risico's te beheersen en om operationele, financiële en (sociaal) maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Optimaal risicomangement behelst het tijdig identificeren van risico's en het beheersen van de risico's die onze bedrijfsactiviteiten op korte en lange termijn zouden kunnen beïnvloeden. Het systeem zorgt ervoor dat de voorspelbaarheid toeneemt en er waarde aan de onderneming wordt toegevoegd. Wij hebben ingezet op een overall ERP-systeem, zodat we kunnen komen tot een eenduidig referentiekader van informatie. Wij hebben de belangrijkste sturingsmiddelen gedefinieerd in KPI's en deze opgenomen in een dashboard; dit dashboard wordt op verschillende niveaus in de organisatie aangewend om te komen tot de juiste en tijdige informatie ten behoeve van de managementprocessen. Dit loopt van het operationeel management tot op overall managementniveau van het centraal directieteam en algemeen bestuur.

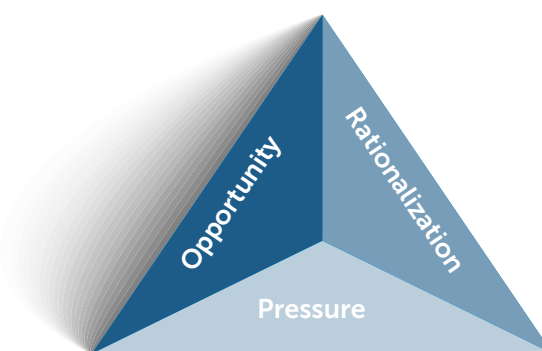
De belangrijkste uitgangspunten bij risicobeheer zijn:

- Het is alleen verantwoord om ondernemersrisico te lopen als de waarschijnlijkheid van het optreden van dit risico en de mogelijke gevolgen daarvan de continuïteit van de onderneming niet in gevaar brengen. Over het algemeen neemt de onderneming een voorzichtige houding aan ten opzichte van het accepteren van operationele en financiële risico's.
- De directie - in alle lagen van de organisatie - identificeert, analyseert en beheerst de risico's op operationeel niveau, binnen de aan haar gestelde verantwoordelijkheidsgebieden, zodanig dat deze risico's beheersbaar zijn en passen in de doelstelling van de divisie en de onderneming in het algemeen. In 2017 is gestart met het meetbaar maken van kritische succesfactoren in de dienstverlening. Dit betreft zowel operationele en financiële indicatoren, als ook medewerkers-tevredenheid en klant-tevredenheid. De risicobeheersing geschiedt op divisieniveau maar zeker ook op opdrachtniveau waarin gemeten wordt of contractvoorwaarden/normstellingen worden nageleefd. In 2018 is het interne rapportage- en beheerssysteem doorontwikkeld waarbij een constante evaluatie plaatsvindt versus budget en gewerkt wordt met een rolling forecast zodat de verwachtingen worden geactualiseerd op basis van de actuele ontwikkelingen en verwachtingen. Daarnaast wordt een analyse uitgevoerd van de afwijkingen met bijbehorende correctieve maatregelen. (de zogenaamde ResultaatOntwikkelingMaatregelen-systematiek).
- De maatschappelijke risicobeheersing is in onze arbeidsintensieve onderneming van groot belang; onze mensen zijn ons kapitaal. Medewerkers-tevredenheid leidt tot loyaliteit en betrokkenheid en wij zijn van mening dat dit onze kwaliteit van dienstverlening ten goede komt.
- De relevante wet- en regelgeving en de interne gedragsregels worden vanzelfsprekend nageleefd; dit alles binnen algemeen aanvaardbare maatschappelijke normen voor Facilicom Group en al zijn stakeholders (Profit, Planet People). Er is sprake van een strikte kwaliteitsnormering op basis van interne regels en externe instanties, zoals ISO/NEN-certificering op operationeel niveau en bijvoorbeeld covenant Horizontaal Toezicht op financieel/fiscaal niveau als ook interne en externe (accountants-) controle op de bedrijfsprocessen, managementrapportage en jaarcijfers.

De onderneming Includio kent een forse uitbreiding in het sociale domein van dienstverlening. De sturingsfactoren kennen op een aantal vlakken een andere dimensie dan onze 'reguliere' bedrijven waarbij het bij de services vaak gaat om de effectieve en efficiënte bedrijfsvoering in combinatie met doelstelling van betrokken en tevreden, gemotiveerde medewerkers en klanttevredenheid en wederzijdse loyaliteit tussen opdrachtgever- en nemer; in het sociale domein wordt daarnaast ook op andere indicatoren gestuurd zodat de dienst-verlening in alle sociale aspecten voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Hierbij wordt in een belangrijke driehoek geacteerd van opdrachtgever (zorginstelling, gemeenten), klant (zorgvrager) en Includio als dienstverlener. Onze dashboards zijn daarop aangepast.

Risico's beheersen is voor de organisatie van cruciaal belang en is als zodanig ingebed in onze structuur.

Een ander belangrijk risico waarmee ondernemingen gezien hun aard mee worden geconfronteerd is interne/externe fraude en corruptie. Wij hanteren een zero tolerance beleid en dragen dit actief uit naar onze medewerkers en stakeholders. Wij benaderen de frauderisicofactoren volgens de volgende driehoek:



**Opportunity:** deze proberen wij zoveel mogelijk te voorkomen door te werken met uniforme procedures, ERP implementatie, transparantie en een stevige control mentaliteit in de gehele organisatie.

**Rationalization:** Wij hanteren een duidelijke bedrijfscode waarin een zero tolerance beleid geldt; wij verwachten van onze medewerkers dat zij ambassadeur zijn van onze organisatie waar we gezamenlijk trots op zijn en met elkaar voorbeeldgedrag vertonen.

**Pressure:** Er wordt in de onderneming geen pressure gehanteerd; wij zijn niet afhankelijk van externe vermogensverschaffers, ratiobepalingen en dergelijke. Wij hebben geen bonuscultuur en er wordt niet alleen op kwantitatieve factoren gestuurd maar juist op de kwalitatieve dienstverlening en beroepsuitoefening.

Een ander belangrijk agendapunt is de invoering van de AVG (Algemene Verordening Gegevens-bescherming). Wij hebben een functionaris hiervoor dedicated aangesteld en zijn bezig met een integrale inventarisatie en bewustwordingsproces in de organisatie. Wij hebben hierin goede voortgang behaald en zijn ons bewust dat dit een item is dat constante aandacht vanuit de organisatie behoeft.

Ondernemen is onlosmakelijk verbonden met het nemen van risico's. De risico's van onze onderneming zijn niet bijzonder van aard of afwijkend van wat in de branche gebruikelijk is. De directie verklaart ten aanzien van de financiële verslaggevingsrisico's dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen een grote mate van zekerheid verschaffen en dat de verslaggeving geen onjuistheden bevat. Facilicom Group staat in voor zijn werkmaatschappijen; dit blijkt onder meer uit de gestelde aansprakelijkheidstellingen van zijn 100% Nederlandse deelnemingen, alsook afgegeven concerngarantie in het buitenland. De aspecten van risicobeheer ten aanzien van de operationele situaties zijn beschreven in dit jaarverslag.

In 2018 hebben er geen significante wijzigingen in de controlesystematieken plaatsgevonden, waarbij geldt dat op divisieniveau naast de financial controlling ook business controlling is geïmplementeerd. Met deze combinatie is de onderneming in staat om tijdig en effectief verstoring in het proces te analyseren en bij te sturen, dit zowel op operationeel als financieel vlak. Combinatie van deze twee functies is cruciaal. Zij kunnen elkaar versterken om daarmee een optimaliseringslag te maken; waarbij wij ook werken aan de implementatie van een interne controle functiedomein met goede ondersteuning van Big Data, data-analyse, etc. Optimalisering van de systemen blijft echter een steeds terugkerend aandachtspunt. Dit kan leiden tot een verdere aanscherping en/of aanvulling van de systemen.

Risicobeheer is een belangrijk beleidsonderdeel in onze ICT-organisatie; het functioneren van de organisatie wordt in sterke mate beïnvloed door de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde informatievoorziening. Wij hebben naast een zelfstandige ICT-afdeling, ondersteund met kennis en kunde van buitenaf, ook het beheer van onze IT-organisatie uitbesteed en hebben procedures voor de continuïteit van onze IT-organisatie verder geoptimaliseerd (uitwijkcentra, backup/disaster recovery en ook onze IT general controls).

Bescherming van privacy van de bulk aan informatie die wij hebben van onze werknemers en opdrachtgevers is meer en meer van belang. Wij zetten daar stevig op in en is voor ons een key issue, mede ook ten aanzien van bijvoorbeeld de Wet Datalekken.

De organisatie is reeds geruime tijd bezig met de implementatie van een nieuw SAP ERP-systeem voor de gehele organisatie. Hierbij is het risicobeheer en het voorzien in tijdige en adequate management-informatie een belangrijke randvoorwaarde in het implementatieproces.

De samenvoeging van de Breijer bedrijven met Facilicom Facility Solutions BV tot 1 onderneming -Facilicom Solutions- is voor 2018 en in 2019 een groot dossier als het gaat om de juiste en volledige migratie van systemen; dit wordt op projectbasis beheerst en heeft management effort en betrokkenheid in al haar fasen.

### Grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten en overeenkomstig Burgerlijk Wetboek, boek 2 titel 9. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

### Grondslagen voor consolidatie

In de consolidatie zijn betrokken de financiële gegevens van Facilicom Group N.V. en die deelnemingen waarin zij direct of indirect meer dan 50% van het aandelenkapitaal houdt en waarover zij de feitelijke zeggenschap heeft. De consolidatie geschiedt volgens de grondslagen van balans-waardering en resultaatbepaling van de moedermaatschappij. De resultaten van overgenomen vennootschappen worden in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen vanaf het moment van toetreding.

In 2016 heeft Facilicom Group een 31,25% belang verkregen in Albron B.V. In de participatieovereenkomst is bepaald dat het cateringbedrijf in België onder geformuleerde voorwaarden ook zal worden verkocht en dat Facilicom Group zijn belang in

Albron B.V. zal uitbreiden naar 51%. Uit hoofde van de definitie van de overeenkomst is de aandelen-transactie met Albron B.V. verwerkt volgens de methode van 'pooling of interest'; waarbij de cijfers van Albron B.V. proportioneel zijn opgenomen in de consolidatiekring van Facilicom Group vanaf 1 januari 2016. In de toelichting op de jaarrekening wordt onder de gebeurtenissen na balansdatum vermeld dat Facilicom in 2019 haar deelneming in Albron zal overdragen aan Stichting Albron. In de jaarrekening van 2018 heeft dit geen effect daar Facilicom het gehele jaar heeft opgetreden als aandeelhouder. De belangrijkste leveranties en dienstverleningen tussen groepsmaatschappijen onderling zijn zowel uit de omzet als uit de overige cijfers van de winst- en verliesrekening geëlimineerd.

Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslag-geving wordt tevens opgenomen de verbonden partijen waarover Facilicom Group overheersende zeggenschap voert. De vennootschap Facilicom Bedrijfsgebouwen B.V., is juridisch niet direct gelieerd aan de groep; de groep kan echter wel overheersende zeggenschap uitoefenen en heeft ter financiering van de, door zijn gehuurde, materiële vaste activa, in voorgaande jaren een lening verstrekt, waarbij deze lening is omgezet in een belang van preferente aandelen. De bedrijfsactiviteiten van de vennootschap zijn in hoofdzaak gelegen in de verhuur van onroerend goed aan de groep.

Een aantal activiteiten wordt uitgevoerd in de vorm van een daartoe opgerichte Stichting. Over het algemeen heeft Facilicom Group respectievelijk aan Facilicom Group/Incluzio gelieerde personen/vennootschappen een beleidsbepalende positie, zodat deze Stichtingen worden opgenomen in de consolidatiekring.

### Acquisities 2018

Facilicom Group heeft in 2018 geen acquisities gedaan. Overnames worden, tenzij anders verwoord, in de exploitatie opgenomen in het jaar van overname, waarmee Facilicom Group inzicht verschaft in het effect dat deze overname heeft op zijn jaarexploitatie en toekomstige exploitatie. Bij de overnames is over het algemeen sprake van een overname met economisch terugwerkende kracht aangezien partijen al langer met elkaar verbonden zijn en de bedrijfsexploitatie als gezamenlijk beschouwen.

### Maatschappelijke verslaglegging

Overnames hebben voor Facilicom Group naast een financieel aspect tevens een maatschappelijke waarde. De afgelopen jaren wordt dit ook onderschreven door de uitbreiding in het sociale domein. Het sociale domein kent veel maatschappelijke onrust aangezien het commerciële marktmodel hier zich niet gelijk bij opstart laat gelden en daarmee in haar aanloopjaren niet zal bijdragen aan het resultaat of zelfs verlieslatend zal zijn. Facilicom Group vindt het zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid om met zijn vermogen en know how deze dienstverlening aan te bieden en zo een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van kwalitatieve en sociaal verantwoorde dienstverlening (dit motto heeft Facilicom Group ook altijd gehad bij zijn kernactiviteiten, waarbij het doel is een lange termijn succes en niet een korte termijn verdienmodel).

### Vreemde valuta

Alle posten in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers per balansdatum. De gehanteerde koers van de euro ten opzichte van de Britse pond per balansdatum 2018 bedraagt € 0,894526 (2017 € 0,88723). Koersverschillen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de overige reserves gebracht.



## Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

## Waarderingsgrondslagen voor de balans

### Immateriële vaste activa

Goodwill betreft het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de nettovermogenswaarde van de verworven dochtermaatschappij of deelneming op moment van acquisitie. Als goodwill wordt tevens aangemerkt de niet aan individuele activa toe te wijzen betaalde vergoeding bij activa/passivatransacties. De betaalde goodwill is gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde, verminderd met een lineaire afschrijving en indien noodzakelijk impairment voor de lagere te realiseren waarde. Ontwikkelingskosten worden geactiveerd voor zover deze betrekking hebben op commercieel haalbaar geachte projecten. Bij Ploos betreft dit het zelf ontwikkelde energie management beheersing systeem. Voor de boekwaarde is een wettelijke reserve gevormd. De overige kosten voor onderzoek en ontwikkeling worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin deze zijn gemaakt.

### Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs verminderd met op deze basis berekende lineaire afschrijvingen. Onder 'Bedrijfs-gebouwen en terreinen' is opgenomen een bedrijfsgebouw dat krachtens een DBFMO-overeenkomst beschikbaar wordt gesteld aan opdrachtgever. Het actief wordt aangemerkt als onroerend goed ten behoeve van eigen gebruik in verband met de in de overeenkomst opgenomen levering van facilitaire diensten. De boekwaarde per balans-datum bedraagt 19,7 miljoen euro.

### Financiële vaste activa

De deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van de groep. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor de schulden van de betreffende deelneming, wordt een voorziening gevormd, primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de vennootschap ten behoeve van deze deelnemingen.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking tegen reële waarde opgenomen en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die gelijk zijn aan de nominale waarde, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Onder de financiële vaste activa zijn latente belastingvorderingen opgenomen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat realisatie van de belastingclaim te zijner tijd zal kunnen plaatsvinden. Deze latente belastingvorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale respectievelijk realiseerbare waarde en hebben overwegend een langlopend karakter.

Onder de financiële vaste activa zijn opgenomen de aan de investering van PPS-contracten gerelateerde uitgaven, die vanaf oplevering doorberekend worden via de beschikbaarheidsvergoedingen.

### **Bijzondere waardevermindering**

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

### **Vorraden**

De voorraden materialen en handelsgoederen zijn gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Bij de waardering van de voorraden is rekening gehouden met een risico van incurantheid.

### **Onderhanden projecten in opdracht van derden**

De onderhanden projecten in opdracht van derden worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, vermeerderd met de aan het uitgevoerde werk toe te rekenen winst en verminderd met de op balansdatum reeds voorzienbare verliezen. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loon- en machinekosten en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, en een opslag voor indirecte fabricagekosten. De aan het uitgevoerde project toe te rekenen winst wordt bepaald op basis van de op balansdatum aan het project bestede kosten in verhouding tot de naar verwachting aan het project totaal te besteden kosten. Opbrengsten en kosten worden verantwoord in de winst- en -verliesrekening op basis van deze voortgang.

De op de onderhanden projecten betrekking hebbende gedeclareerde termijnen worden in mindering gebracht op de onderhanden projecten. Een eventueel hieruit voortvloeiend negatief saldo onderhanden projecten wordt gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

### **Vorderingen**

Vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die gelijk is aan de nominale waarde, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

### **Liquide middelen**

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders is vermeld, staan deze ter vrije beschikking.

## Aandeel van derden in het groepsvermogen

Het aandeel van derden in het groepsvermogen betreft het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van geconsolideerde maatschappijen. Het aandeel van derden in het resultaat van geconsolideerde maatschappijen wordt in de winst-en-verliesrekening in mindering gebracht op het groepsresultaat.

## Voorzieningen

### Belastingen

De voorziening voor belastingen heeft betrekking op belastingverplichtingen die in de toekomst zullen ontstaan als gevolg van verschillen tussen commerciële en fiscale waardering van bepaalde activa en passiva. Deze verplichtingen zijn berekend op basis van het belastingtarief per balansdatum.

### Voorzieningen voor personeelsbeloningen

#### *Pensioenregeling*

Het grootste deel van de pensioenen van de medewerkers van de groep in binnen- en buitenland is ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfondsen. Met de bedrijfstakpensioenfondsen zijn op centraal niveau uitvoeringsovereenkomsten gesloten waarbij de werkgever niet verplicht kan worden aangesproken tot aanvulling van eventueel opgebouwde tekorten anders dan mogelijk in de toekomst hogere premiestelling. Van een aantal bedrijfstakpensioenfondsen blijkt dat de dekkingsgraden niet voldoen aan de door De Nederlandsche Bank gestelde criteria. Formulering van eventuele herstelplannen hebben geen directe invloed op de bijdrage van de werkgever. Voor bedrijven waarvoor geen bedrijfstakregeling van toepassing is, vindt de uitvoering in hoofdzaak plaats door een levensverzekeringsmaatschappij, op basis van een Collective Defined Contribution regeling, waarbij de groep gedurende de contractperiode met de pensioenverzekeraars niet in materiële zin kan worden aangesproken tot aanvulling van eventueel opgebouwde tekorten. De pensioenverplichtingen uit zowel de Nederlandse als de buitenlandse regelingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en -verliesrekening verantwoord.

#### *Voorziening voor langlopende personeelsbeloningen*

Deze voorziening betreft overige langlopende personeelsbeloningen die deel uitmaken van het beloningspakket, zoals beloningen wegens jubilea, (vroegtijdige) pensionering en dergelijke, met een langlopend karakter. Hierbij is sprake van opbouw van rechten. De opgenomen verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen; bij deze schatting is rekening gehouden met een sterfte/ontslagkans alsmede de contante waarde van deze verplichtingen.

#### *Eigen risicodragers*

Facilicom Group is voor zijn meeste Nederlandse werkmaatschappijen eigen risicodragers voor wat betreft de WAO/WGA en de ZW. De verplichtingen uit hoofde van uitkeringen, inlooprisico en gerelateerde kosten worden op moment van uitbetaling ten laste van het resultaat gebracht. Een voorziening wordt getroffen op het moment dat de verwachte kosten uit hoofde van het eigenrisicodragerschap de toerekenbare voordelen overtreffen. Gom is weer teruggekeerd naar het publiek bestel. Ook voor Gom geldt dat in combinatie met het nog te verrekenen uitlooprisico nog steeds een positieve balans aanwezig is in vergelijking met de situatie dat zij altijd in het publiek bestel zou hebben gezeten. Naar de stand per ultimo 2018 bedraagt het uitlooprisico van Gom 2,0 miljoen euro per jaar waarvan een deel wordt gedekt via werknemersinhouding. Op grond van voornoemde afweging is ultimo boekjaar 2018 geen voorziening noodzakelijk.

**Overige**

Tenzij anders vermeld worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. De overige voorzieningen zijn gevormd voor risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering.

**Schulden**

De verplichtingen op lange en korte termijn worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

**Grondslagen voor de resultaatbepaling****Bedrijfsopbrengsten**

De in de winst- en verliesrekening begrepen bedrijfsopbrengsten zijn de opbrengsten van aan derden geleverde goederen en diensten onder aftrek van aan afnemers toegestane kortingen. Gefactureerde omzet op lopende projecten wordt als omzet verantwoord naar gelang deze, de stand der werkzaamheden in acht genomen, als gerealiseerd kan worden beschouwd.

**Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa**

De in de winst- en verliesrekening verwerkte afschrijvingen op (im)materiële vaste activa zijn berekend op basis van een vast percentage van de kostprijs.

**Financiële baten en lasten**

De rentebaten en rentelasten betreffen de van derden ontvangen respectievelijk aan derden betaalde interest.

**Belastingen op bedrijfsresultaat**

De vennootschapsbelasting wordt berekend over het commerciële resultaat vóór belastingen, rekening houdend met fiscale aftrekposten en fiscaal niet aftrekbare kosten. Het verschil tussen de belasting over het resultaat volgens de winst- en verliesrekening en de belasting over het fiscale resultaat komt ten laste respectievelijk ten gunste van de daarvoor getroffen voorziening voor belastingen. De belastingdruk in de onderscheidende bedrijfsonderdelen is conform de geldende reguliere tarieven.

**Kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt uitgegaan van het bedrijfsresultaat volgens de winst- en verliesrekening. De financiële gevolgen van de verwerving van groepsmaatschappijen komen tot uitdrukking onder de post 'acquisitie groepsmaatschappijen'.

**Verbonden partijen**

Met de meeste van zijn deelnemingen heeft Facilicom Group, naast zijn aandelenbelang, ook een zakelijke relatie. Dit geldt tevens voor de deelnemingen onderling, waarbij er diensten en/of producten van de betreffende deelnemingen worden afgenomen. Deze zakelijke relaties zijn steeds gebaseerd op (contractuele) afspraken waarbij marktconforme condities zijn overeengekomen.

Facilicom Bedrijfsgebouwen B.V. is de vennootschap die een groot gedeelte van het in gebruik zijnde onroerend goed in Nederland voor Facilicom Group in eigendom heeft en deze aan het concern verhuurt. De huurcondities worden op marktconforme voorwaarden vastgesteld. Het beleid van de vennootschap wordt mede bepaald vanuit de directie van Facilicom Group. Derhalve is de vennootschap in de consolidatiekring opgenomen.

Verwezen wordt ook naar consolidatie waarin is verwoord dat de consolidatiekring mede wordt bepaald op grond van de zeggenschapsverhoudingen die Facilicom of aan zijn gelieerde personen/vennootschappen inneemt. Op grond hiervan is in de consolidatiekring mede opgenomen:

Stichting ATA

Stichting Buurteamorganisatie Sociaal Utrecht

Stichting Radar WMO

Stichting Radar Uitvoering

#### **Accountantshonoraria**

Ingevolge artikel 2:382a BW wordt inzicht gegeven in de onafhankelijke positie van de bij de accountantscontrole van de jaarrekening betrokken accountantsorganisaties. Van de in rekening gebrachte bedragen ad 586.000 euro betreft onderzoek van de jaarrekening en andere controleopdrachten 56% respectievelijk 23%, fiscaliteit 18% en ten aanzien van andere niet controlediensten 3%.

#### **Financieel risicobeheer**

Facilicom onderkent financiële risicofactoren ten aanzien van valuta, rente, prijs, krediet en liquiditeit. Deze financiële risico's zijn niet bijzonder van aard of afwijkend van wat er in de branche gebruikelijk kan worden geacht. Facilicom kent een strikt beleid dat erop is gericht deze risico's zo veel mogelijk te beperken en te beheersen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van algemene beheersingsmaatregelen, zoals interne procedures en instructies, specifieke maatregelen en financiële instrumenten. Deze maatregelen gaan gepaard met adequate rapportagesystemen en korte communicatielijnen. De financiële risicofactoren van Facilicom, de beheersingsmaatregelen en het resterende risico worden hieronder nader toegelicht.

#### **Valutarisico's**

Facilicom kent activiteiten in het Verenigd Koninkrijk. Resultaat en eigen vermogen van Facilicom staan derhalve onder invloed van schommelingen van valutakoersen. In het algemeen is Facilicom in genoemde markt actief via lokale dochterondernemingen, hierdoor is het valutarisico beperkt, aangezien transacties voor het grootste deel in gelijke munteenheid luiden. Het gerelateerde translatierisico wordt niet afgedekt.

Met betrekking tot de financiële instrumenten loopt Facilicom voornamelijk valutarisico over de financieringsverhoudingen in Engelse ponden tussen Nederland en de dochtermaatschappijen in Verenigd Koninkrijk. De risico's worden niet afgedekt. Posities worden door een actief treasury beleid gemonitord waarbij als indicator de internationale rente- en valuta marktontwikkelingen worden gevolgd; in het algemeen en de koers van de Engelse ponden in het bijzonder. Er vinden echter geen grote actieve monetaire stromen plaats; de posities zijn passief en bestaan uit verstrekte leningen die niet sterk fluctueren. Het effect op resultaat en eigen vermogen van Facilicom is beperkt.

**Renterisico's**

Het renterisico van Facilicom hangt samen met de rente-dragende vorderingen en liquide middelen enerzijds en rentedragende schulden anderzijds. In het geval van variabele rente betekent dit voor Facilicom een kasstroomrenterisico. Gelet op de financieringsverhoudingen binnen Facilicom waarbij grotendeels met eigen vermogen wordt gefinancierd en maar zeer beperkt gebruik gemaakt wordt van (bank) krediet is renterisico zeer beperkt. Posities worden door een actief treasury beleid gemonitord waarbij als indicator de internationale rente- en valuta marktontwikkelingen worden gevolgd; in het algemeen en de stand van de Euribor in het bijzonder, aangezien de verstrekte leningen over het algemeen qua rentestand afhankelijk zijn van de Euribor.

**Prijsrisico's**

De prijsrisico's van Facilicom hangen samen met de inkoop van grond- en hulpstoffen en het uitbesteden van werken. Het verschil bestaat tussen de marktprijs ten tijde van de aanbesteding of het offereën van project en/of dienst en ten tijde van de feitelijk uitvoering (inkoop) ervan.

Het beleid van Facilicom is erop gericht om bij aanbesteding/ opdracht de mogelijkheid van indexatie overeen te komen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van raamcontracten met de belangrijkste leveranciers. Hoewel invloed van prijsfluctuaties nooit volledig kunnen worden uitgesloten, is Facilicom van mening dat in de bedrijfsvoering steeds de meest economische afweging kan worden gemaakt en risico's zodanig beperkt zijn en over het algemeen dus niet worden afgedekt.

**Kredietrisico's**

Facilicom kent kredietrisico's uit hoofde van financiële bezittingen waaronder (handels)vorderingen, liquide middelen en deposito's bij banken. Het kredietrisico van vorderingen wordt bewaakt door de betrokken dochtermaatschappijen en op centraal (staf)niveau. De kredietwaardigheid van opdrachtgevers wordt vooraf strikt geanalyseerd en vervolgens gedurende het project/uitvoering van dienst gevolgd.

De liquide middelen en deposito's van Facilicom worden ondergebracht bij diverse banken. Facilicom beperkt het kredietrisico van liquide middelen en deposito's aangehouden bij banken door de keuze van Facilicom met respectabele banken zaken te doen. Het beleid van Facilicom is om concentratie van kredietrisico's van liquiditeiten daar waar mogelijk te beperken door een goede spreiding en actief treasurybeheer.

## Toelichting op de geconsolideerde balans

Immateriële vaste activa			
	1)		
X € 1.000	Goodwill	Ontwikkelingskosten	Totaal
<b>Begin boekjaar</b>			
Aanschaffingswaarde	18.840	875	19.715
Cumulatieve bijzondere waardevermindering	-4.191	-	-4.191
Cumulatieve afschrijvingen	-7.306	-269	-7.575
<b>Boekwaarde</b>	<b>7.343</b>	<b>606</b>	<b>7.948</b>
<b>Mutaties in de boekwaarde</b>			
Investerings	250	79	329
Bijzondere waardevermindering	-512	-	-512
Afschrijvingen	-2.505	-132	-2.637
<b>Saldo mutaties</b>	<b>-2.767</b>	<b>-53</b>	<b>-2.819</b>
<b>Eind boekjaar</b>			
Aanschaffingswaarde	19.090	954	20.044
Cumulatieve bijzondere waardevermindering	-4.703	-	-4.703
Cumulatieve afschrijvingen	-9.811	-401	-10.211
<b>Boekwaarde</b>	<b>4.576</b>	<b>553</b>	<b>5.130</b>
Afschrijvingspercentages	20%	10%	

Materiële vaste activa 2)				
X € 1.000	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
<b>Begin boekjaar</b>				
Aanschaffingswaarde	66.449	26.451	127.907	220.806
Cumulatieve bijzondere waardevermindering			-936	-936
Cumulatieve afschrijvingen	-19.814	-16.512	-65.396	-101.722
<b>Boekwaarde</b>	<b>46.635</b>	<b>9.938</b>	<b>61.575</b>	<b>118.148</b>
<b>Mutaties in de boekwaarde</b>				
Investeringen	423	4.498	23.178	28.098
Desinvesteringen	-2.139	-46	-836	-3.021
Bijzondere waardevermindering			-1.000	-1.000
Afschrijvingen	-4.365	-2.898	-17.200	-24.463
<b>Saldo mutaties</b>	<b>-6.081</b>	<b>1.553</b>	<b>4.142</b>	<b>-386</b>
<b>Eind boekjaar</b>				
Aanschafwaarde	63.652	30.447	139.564	233.663
Cumulatieve bijzondere waardevermindering	-	-	-1.936	-1.936
Cumulatieve afschrijvingen	-23.099	-18.955	-71.911	-113.965
<b>Boekwaarde</b>	<b>40.553</b>	<b>11.492</b>	<b>65.717</b>	<b>117.762</b>
Afschrijvingspercentages	0,0% - 20%	10% - 33%	10% - 33%	

Tegenover andere vaste bedrijfsmiddelen tot een boekwaarde van € 0,21 miljoen staan leaseverplichtingen.

Financiële vaste activa 3)				
X € 1.000	Andere deelnemingen	Overige vorderingen	Deposito	Totaal
Saldo begin boekjaar	3.029	37.593	21.703	62.325
Aandeel in het resultaat	1.135	-	-	1.135
Ontvangen dividenden	-1.417	-	-	-1.417
Mutaties	-	-614	-712	-1.326
<b>Saldo eind boekjaar</b>	<b>2.747</b>	<b>36.979</b>	<b>20.991</b>	<b>60.717</b>

In de overige vorderingen is opgenomen een bedrag van € 2,4 miljoen aan (latente) belastingvorderingen, gewaardeerd tegen nominaal belastingtarief. Deze vordering wordt binnen een periode van 5 jaar gerealiseerd. In de overige vorderingen is een bedrag van € 33,4 miljoen opgenomen ten aanzien van een 30 jarige vordering PPS project. Deze wordt jaarlijks afgelost. Het deposito is tot zekerheid gesteld van de projectfinanciering, zoals opgenomen onder de langlopende schulden.



Vorraden 4)		
X € 1.000	Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Materialen en handelsgoederen	5.972	5.350
Onderhanden projecten in opdracht van derden	5.187	1.901
<b>Saldo eind boekjaar</b>	<b>11.159</b>	<b>7.251</b>

In het saldo Onderhanden projecten in opdracht van derden is tot een bedrag van € 10,9 miljoen (ultimo vorig boekjaar € 11,6 miljoen) aan projecten opgenomen, waarbij de gefactureerde termijnen hoger zijn dan de daaraan toegerekende lasten.

Het saldo Onderhanden projecten kan als volgt worden gespecificeerd:

Bestede kosten inclusief toegerekende dekking	105.505	151.116
Gefactureerde termijnen	106.083	148.451
	-578	2.665
Waardering Onderhanden projecten	5.766	764
<b>Saldo ultimo boekjaar</b>	<b>5.187</b>	<b>1.901</b>

Handelsdebiteuren 5)		
X € 1.000	Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Saldo ultimo boekjaar	218.746	208.147
Voorzieningen voor dubieuze vorderingen	-4.890	-5.175
	<b>213.855</b>	<b>202.972</b>

Alle handelsdebiteuren hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overige vorderingen en overlopende activa 6)		
X € 1.000	Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Overige vorderingen	1.677	7.883
Overlopende activa	7.449	9.210
	<b>9.127</b>	<b>17.093</b>

De overige vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan één jaar.

Liquide middelen 7)		
X € 1.000	Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Kas, bank- en girorekeningen	<b>86.868</b>	<b>92.659</b>

Hierin zijn geblokkeerde rekeningen ingevolge de wet ketenaansprakelijkheid begrepen tot een bedrag van € 1,2 miljoen (ultimo 2017 € 6,6 miljoen). Deze zijn niet direct opeisbaar. Naast de vorderingen die wij op de instellingen hebben, bedraagt de toegestane kredietlimiet € 48,6 miljoen.

Groepsvermogen		8)	
X € 1.000		Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Saldo begin boekjaar		206.595	242.008
Overige mutaties		-229	-147
Omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen		-122	-379
Totaal rechtstreekse vermogensmutaties		<b>-352</b>	<b>-526</b>
Betaald dividend		-	-55.951
Toevoeging uit de nettowinst volgens voorstel winstbestemming		7.539	20.060
Totaalresultaat		<b>7.187</b>	<b>-36.417</b>
Mutatie aandeel derden		-9.560	1.004
<b>Saldo eind boekjaar</b>		<b>204.223</b>	<b>206.595</b>

In het groepsvermogen is opgenomen het aandeel derden van € 5,2 mln. (ultimo 2017 € 14,8 mln.).  
De reserve koersverschillen bedraagt ultimo boekjaar € -0,3 mio (ultimo 2017 € -0,2 mio).

Personeels en overige voorzieningen		9)		
X € 1.000	Personeels- voorziening	Overige voorziening	Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Saldo begin boekjaar	5.799	-	5.799	9.202
Deconsolidatie	-	-	-	-3.494
Mutaties	594	983	1.577	91
<b>Saldo eind boekjaar</b>	<b>6.393</b>	<b>983</b>	<b>7.376</b>	<b>5.799</b>

Het betreft hier een voorziening voor (vroegtijdige) pensioenuitkeringen alsmede toezeggingen uit hoofde van dienstjubilea en wettelijke regelingen. Met uitzondering van de voorziening voor wettelijke regelingen komt de toezegging bij voortijdige beëindiging van het dienstverband te vervallen. De voorziening heeft overwegend een langlopend karakter. De overige voorziening betreft een onderhoudsvoorziening voor een aantal PPS objecten.

Voorziening voor belastingen		10)	
X € 1.000		2018	2017
Saldo begin boekjaar		2.363	2.431
Mutatie in verband met verschil tussen commercieel en fiscaal resultaat		-167	-68
<b>Saldo eind boekjaar</b>		<b>2.196</b>	<b>2.363</b>

De voorziening voor belastingen wordt berekend op basis van het realiseerbare belastingtarief per balansdatum en is langlopend van aard.

Langlopende schulden		11)			
X € 1.000	Lease- verplichting	Lening groeps- maatschappijen	Lening	Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Saldo begin boekjaar	209	20.000	20.975	41.184	21.727
Opname	-	-	-	-	20.000
Aflossing in boekjaar	-209	-	-724	-933	-543
<b>Saldo eind boekjaar</b>	<b>0</b>	<b>20.000</b>	<b>20.251</b>	<b>40.251</b>	<b>41.184</b>

De lening aan groepsmaatschappijen van € 20 mln betreft een rekening courant krediet met een langlopend karakter. Er is geen aflossingsplan overeengekomen. De rente is gerelateerd aan de euribor. De lening betreft een PPS-projectfinanciering. Voor de looptijd van het afgesloten DBFMO contract tot en met het jaar 2045, met een jaarlijkse annuïtaire aflossing. De rentevoet bedraagt 2,443%. De aflossingsverplichting voor komend boekjaar is opgenomen onder de kortlopende schulden. Tot zekerheid van de verstrekte financiering is aan de kredietgever een geblokkeerd deposito verpand.

Overige schulden en overlopende passiva		12)	
X € 1.000		Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Overige schulden		35.335	34.389
Overlopende passiva		96.386	93.194
		<b>131.721</b>	<b>127.583</b>

#### Niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen

Er zijn langlopende verplichtingen aangaan ter zake van huur en leasing. De jaarlijkse verplichtingen die hieruit voortvloeien bedragen ultimo 2018 circa € 4,9 mln (ultimo 2017 circa € 4,7 mln). Ten behoeve van derden zijn bankgaranties afgegeven tot een bedrag van ultimo 2018 € 8,6 mln. (ultimo 2017 € 11,8 mln). Er zijn ultimo 2018 (vervangings)investeringsverplichtingen aangaan voor ruim € 5,0 mln (ultimo 2017 € 10,0 mln) waaronder begrepen een ERP pakket, alsmede aangegane verplichtingen uit hoofde van participatieovereenkomsten. Ultimo boekjaar zijn enkele claims en of aansprakelijkheidskwesties ingediend. De uitkomsten en of omvang van deze kwesties zijn voorzover mogelijk gewaardeerd in de jaarrekening, maar daarnaast is er nog een aantal kwesties waarvan de uitkomst niet in te schatten is. Om die reden heeft hiervan geen waardering plaats kunnen vinden. Tevens is hoofdelijke aansprakelijkheid afgegeven inzake een aantal lopende opdrachten tot de hoogte van de hoofdsom.

## Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Bedrijfsopbrengsten	13)		
X € 1.000		2018	2017
Netto omzet		1.255.106	1.237.357
Mutatie onderhanden werk		8.832	5.599
		<b>1.263.938</b>	<b>1.242.956</b>
De bedrijfsopbrengsten kunnen naar de volgende activiteitengebieden worden uitgesplitst:			
Schoonmaakonderhoud/Horecadiensten		423.276	404.222
Bouwkundig- en technisch onderhoud		136.506	127.114
Bewakings- en beveiligingsdiensten		356.413	373.091
Cateringbeheer		109.257	103.836
Personeels/welzijnsdiensten		107.755	100.618
Facility management		130.731	134.075
		<b>1.263.938</b>	<b>1.242.956</b>
De netto-omzet werd in de volgende landen behaald:			
Nederland		995.717	1.003.236
België		215.814	188.590
Engeland		52.407	51.130
		<b>1.263.938</b>	<b>1.242.956</b>

Personeelskosten		
	14)	
X € 1.000	2018	2017
Lonen en salarissen	628.290	594.557
Sociale lasten	115.601	111.811
Pensioenpremies	30.099	30.480
Overige personeelskosten	40.432	45.602
	<b>814.422</b>	<b>782.450</b>

De aan het Algemeen Bestuur betaalde vergoedingen bedroegen in het verslagjaar € 1,9 miljoen.

Het gemiddeld aantal personen in vaste dienst van de groepsmaatschappijen bedroeg in 2018 27.218 (in 2017: 28.093), als volgt te verdelen:

Schoonmaakonderhoud/Horecadiensten	14.151	14.226
Bouwkundig- en technisch onderhoud	485	556
Bewakings- en beveiligingsdiensten	6.467	6.282
Cateringbeheer	1.732	2.186
Zorg- en welzijndiensten	2.762	3.311
Facilitymanagement	430	350
Management en administratie	1.192	1.182
	<b>27.218</b>	<b>28.093</b>

Afschrijving materiële vaste activa 15)		
X € 1.000	2018	2017
Afschrijving materiële vaste activa	24.463	23.143
Resultaat op verkochte materiële vaste activa	-692	-1.312
	<b>23.771</b>	<b>21.831</b>

Bijzondere waardevermindering 16)		
X € 1.000	2018	2017
Immateriële vaste activa	512	652
Materiële vaste activa	1.000	-
	<b>1.512</b>	<b>652</b>

Belastingen 17)		
X € 1.000	2018	
Nederland	5.091	38,2%
België	950	204,6%
Engeland	13	-7,3%
	<b>6.055</b>	<b>44,5%</b>

De belastingdruk in Nederland wijkt af van het nominale tarief ivm fiscaal niet aftrekbare afschrijvingen en niet gewaardeerde verliescompensatie en bijzondere waardeverminderingen goodwill. De belastingdruk in België wijkt af van het nominale tarief ivm niet geheel gewaardeerde verliescompensatie.

## Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht

X € 1.000		Jaarrekening mutatie	Geldstroom mutatie	Totaal
<b>Mutaties in het werkkapitaal</b> 18)				
	Kortlopende schulden	-1.884	135	-1.749
<b>Financiële resultaten en belastingen</b> 19)				
	Rentelasten en soortgelijke kosten	-1.467	379	-1.088
	Ontvangen dividend	1.417	-300	1.117
	Winstbelasting	-6.055	28	-6.027
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b> 20)				
	Investing in financiële activa	876	-241	635

## Vennootschappelijke balans (vóór winstbestemming)

Activa			
X € 1.000		31 december 2018	31 december 2017
<b>Vaste activa</b>			
Financiële vaste activa	22)	21.549	10.236
<b>Vlottende activa</b>			
Vorderingen op Groepsmaatschappijen		181.611	200.860
Overige vorderingen en overlopende activa		2.199	-
Liquide middelen		34	-
		<u>183.845</u>	<u>200.860</u>
		<b>205.394</b>	<b>211.096</b>
Passiva			
X € 1.000		31 december 2018	31 december 2017
<b>Eigen vermogen</b>			
Geplaatst aandelenkapitaal	23)	59	59
Agio reserve		29.529	29.529
Wettelijke reserves		553	606
Overige reserves	24)	161.377	141.624
Onverdeelde winst		7.539	20.060
		<u>199.057</u>	<u>191.878</u>
<b>Voorzieningen</b>			
Personeelsbeloningen	25)	4.790	4.790
		<u>4.790</u>	<u>4.790</u>
<b>Kortlopende schulden</b>			
Kredietinstellingen		-	11.510
Schulden aan leveranciers		1.447	1.772
Schulden terzake van belastingen		-	1.006
Overige schulden en overlopende passiva		100	140
		<u>1.547</u>	<u>14.428</u>
		<b>205.394</b>	<b>211.096</b>

### Algemeen bestuur

drs. J.A. Gennissen, drs. W.P. Geurts, drs. M.J.S. Geurts, ir. E. van den Assem, G.C.A.H. van de Laar, drs. A.J. Pasman, drs. T.C.L.A. Bouvy RC



## Vennootschappelijke winst- en verliesrekening

X € 1.000	31 december 2018	31 december 2017
Resultaat deelnemingen	8.673	21.917
Resultaat Facilicom Group N.V.	-1.134	892
<b>Netto winst</b>	<b>7.539</b>	<b>22.809</b>

Aangezien de financiële gegevens van Facilicom Group N.V. in de geconsolideerde jaarrekening van Facilicom Group zijn verwerkt, is de vennootschappelijke winst- en verliesrekening overeenkomstig B.W. Boek 2, artikel 402 beknopt gehouden.

## Toelichting op de vennootschappelijke balans

Financiële vaste activa		22)		
X € 1.000	Deelneming in groeps- maatschappijen	Andere deelnemingen	Overige vorderingen	Totaal
Saldo begin boekjaar	9.895	0	342	10.236
Aandeel in het resultaat	8.673	-	-	8.673
Koers- en omrekeningsverschillen	-130	-	-	-130
Kapitaalstorting	3.000	-	-	3.000
Overige mutaties	-230	-	-	-230
<b>Saldo eind boekjaar</b>	<b>21.207</b>	<b>0</b>	<b>342</b>	<b>21.549</b>

De overige vorderingen betreft latente belastingvorderingen gewaardeerd tegen realiseerbaar belastingtarief. De vorderingen zijn langlopend van aard.

Geplaatst aandelenkapitaal		23)	
X € 1.000		Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Maatschappelijk kapitaal		91	91
Niet gestort en niet geplaatst kapitaal		32	32
<b>Geplaatst aandelenkapitaal</b>		<b>59</b>	<b>59</b>

Het geplaatst aandelenkapitaal bestaat uit 1250 gewone aandelen en 50 prioriteitsaandelen, elk € 45 nominaal.

Wettelijke reserve		24)	
X € 1.000		2018	2017
Saldo begin boekjaar		606	661
Mutaties		-53	-55
<b>Saldo eind boekjaar</b>		<b>553</b>	<b>606</b>

De wettelijke reserve is gevormd voor de geactiveerde ontwikkelingskosten.

## Toelichting op de vennootschappelijke balans

Overige reserves 25)			
X € 1.000		Ultimo boekjaar	Ultimo vorig boekjaar
Saldo begin boekjaar		141.624	181.942
Toevoeging wettelijke reserves		53	55
Overige mutaties		-229	-147
Koers- en omrekeningsverschillen		-130	-379
Winstbestemming voorgaand boekjaar		20.060	16.104
Uitgekeerd dividend		-	-55.951
<b>Saldo eind boekjaar</b>		<b>161.377</b>	<b>141.624</b>

Winstbestemming			
De directie heeft voorgesteld de netto-winst ad	€ 7.539.145	als volgt te verwerken:	
Dividenduitkering	€ 1.130.000		
Toevoeging aan overige reserves	€ 6.409.145		

Voorziening voor personeelsbeloningen 26)			
X € 1.000		2018	2017
Saldo begin boekjaar		4.790	6.003
Mutaties		-	-1.213
<b>Saldo eind boekjaar</b>		<b>4.790</b>	<b>4.790</b>

Het betreft hier een voorziening voor (vroegtijdige) pensioenuitkeringen alsmede toezeggingen uit hoofde van dienstjubilea en wettelijke regelingen. Met uitzondering van de voorziening voor wettelijke regelingen komt de toezegging bij voortijdige beëindiging van het dienstverband te vervallen. De voorziening heeft een langlopend karakter.

### Niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen

Voor de langlopende verplichtingen verwijzen wij naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

#### Statutaire bepalingen winstbestemming

De winst, die uit de vastgestelde jaarrekening blijkt, is geheel ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders, met inachtneming van de relevante bepalingen.

#### Kapitaalbelangen

Zie lijst van kapitaalbelangen op de volgende pagina.

#### Gebeurtenissen na balansdatum

Facicom Group zal het minderheidsbelang dat zij in 2016 nam in Albron overdragen aan Stichting Albron. Daarmee is Albron bv weer voor 100% eigendom van Stichting Albron. Daarnaast is in maart het bedrijf Secman overgenomen dat diensten levert op het gebied van meldkamer, preventie, fraude (recherche) en winkelsurveillance.

Facicom Group NV is formeel een buitenlandse vennootschap, opgericht naar Antilliaans recht, statutair gevestigd te Curaçao en kantoorhoudend te Schiedam, Nederland. Facicom Group is actief in Nederland, België en Verenigd Koninkrijk

## Lijst van kapitaalbelangen

Groepsmaatschappijen ultimo 2018	Statutaire zetel	Belang
<b>Facilicom Group N.V.</b>		
Facilicom Bedrijfsdiensten B.V.	Schiedam	100%
Facilicom Beheer B.V.	Schiedam	100%
Facilicom Solutions B.V.	Rotterdam	100%
Facilicom PPS Contracten B.V.	Schiedam	100%*
Incluzio B.V.	Schiedam	100%
<b>Facilicom Bedrijfsdiensten</b>		
<b>Schoonhouden</b>		
Gom Schoonhouden B.V.	Schiedam	100%
Kleentec Reiniging & Onderhoud B.V.	Rijssen	100%
Kleentec B.V.	Almelo	100%
Kleentec Zuid B.V.	Rijssen	100%
Kleentec Noord-West B.V.	Schiedam	100%
Atris Groep B.V.	Nieuwegein	100%
<b>Beveiligen</b>		
Trigion Beveiliging B.V.	Schiedam	100%
Trigion Services B.V.	Schiedam	100%
Trigion AlarmCentrale B.V.	Schiedam	100%
Trigion Safety B.V.	Schiedam	100%
Trigion Brand- en Beveiligingstechniek B.V.	Schiedam	100%
Hoffmann Bedrijfsrecherche B.V.	Amsterdam	100%
Axxicom Airport Caddy B.V.	Schiedam	100%
A Company B.V.	Schiphol	100%
Safety Group B.V.	Zwolle	100%
Traffic Support B.V.	Zwolle	100%
Traffic Support Events B.V.	Zwolle	100%
Event Travel B.V.	Zwolle	100%
Online Ticket.nl B.V.	Zwolle	100%
IVON opleidingen B.V.	Zwolle	100%
Kenniscentrum Evenementenveiligheid B.V.	Zwolle	100%
Crowd Support B.V.	Zwolle	100%
Crowd Support Services B.V.	Zwolle	100%
City 360 B.V.	Zwolle	100%
<b>Horeca en Catering</b>		
Albron B.V.	Utrecht	31,25%
<b>Horecadiensten</b>		
Tapwacht Service B.V.	Schiedam	100%
Facilicom Technische Service B.V.	Schiedam	100%
<b>Holding activiteit</b>		
Facilicom Wagenpark B.V.	Schiedam	100%
Kleentec Holding B.V.	Rijssen	100%
Facilicom Arbodiensten B.V.	Schiedam	100%
Facilicom Buitengewoon B.V.	Schiedam	100%
<b>Facilicom Solutions</b>		
Facilicom Facility Solutions B.V.	Schiedam	100%
Asset Facility Management B.V.	Rotterdam	100%
<b>Energiemanagement</b>		
Ploos B.V.	Maarheeze	100%
<b>Bouw en installatie</b>		
Breijer Projecten B.V.	Rotterdam	100%
Breijer Schilders B.V.	Rotterdam	100%
Breijer Betonconservering B.V.	Rotterdam	100%
Breijer Techniek West B.V.	Rotterdam	100%
<b>Contractonderhoud</b>		
Breijer Contractonderhoud B.V.	Rotterdam	100%
<b>Management en Beheer</b>		
Breijer Holding B.V.	Rotterdam	100%
Schaap & Woudsma Beheer B.V.	Huizen	100%
<b>Facilicom PPS Contracten</b>		
Facilicom PPS B30 B.V.	Schiedam	100%*
Facilicom PPS B30 DBMO B.V.	Schiedam	100%*
Facilicom PPS Doetinchem OG. B.V.	Schiedam	100%
Facilicom PPS Doetinchem Exploitatie B.V.	Schiedam	100%

Groepsmaatschappijen ultimo 2018	Statutaire zetel	Belang
<b>Incluzio</b>		
RadarIncluzio B.V.	Schiedam	51%
Zorgcentrale B.V.	Schiedam	100%
Axxicom Thuishulp B.V.	Schiedam	100%
Cordaan Thuishulpdiensten B.V.	Amsterdam	52,5%
Incluzio Hollands Kroon B.V.	Schiedam	51%
Compartijn Beheer B.V.	Rotterdam	55%
Compartijn Exploitatie B.V.	Rotterdam	55%
Compartijn Vastgoed B.V.	Rotterdam	55%
Stichting Radar Uitvoering	Venlo	0%**
Sichting Radar WMO Diensten	Amsterdam	0%**
Stichting ATA	Amsterdam	0%**
Sichting BuurtteamOrganisatie Sociaal Utrecht	Utrecht	0%**
Incluzio Uitvoering B.V.	Schiedam	51%
<b>Internationaal</b>		
<b>België</b>		
Facilicom Services Group Belgium N.V.	Antwerpen	100%
Gom N.V.	Antwerpen	100%
Prorest Catering N.V.	Antwerpen	100%
Facilicom Facility Solutions N.V.	Antwerpen	100%
Axxicom N.V.	Antwerpen	100%
Axxi4you B.V.B.A.	Merchtem	100%
Trigion B.V.B.A.	Aarschot	100%
Facilicom Wheels B.V.B.A.	Antwerpen	100%
One Fleet Services N.V.	Antwerpen	100%
One Building Maintenance N.V.	Antwerpen	100%
Coworx B.V.B.A.	Antwerpen	100%
HEC B.V.B.A.	Mechelen	100%
Cross Services B.V.B.A.	Mechelen	100%
<b>Engeland</b>		
Facilicom UK Ltd.	Londen	100%
Facilicom Cleaning Services Ltd.	Londen	100%
Trigion Security Services Ltd.	Londen	100%
<b>Management en Beheer</b>		
Facilicom International B.V.	Schiedam	100%
<b>Andere deelnemingen ultimo 2017</b>		
H.O.D. Nederland B.V.	Utrecht	50%
H.O.D. Presentie B.V.	Utrecht	50%
Schoonzorg B.V.	Amsterdam	49%
Radar Groep B.V.	Amsterdam	40%
R. Creators Holding B.V.	Maarssen	20%
GGB InBalans B.V.	Breda	7,5%
Nach DBMO B.V.	Rosmalen	10%
<b>Verbonden partijen</b>		
Facilicom Bedrijfsgebouwen B.V.	Schiedam	100%

preferente aandelen

Voor alle 100% Nederlandse groepsmaatschappijen (m.u.v. \*) is een verklaring van hoofdelijke aansprakelijkheid als bedoeld in artikel 403, titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek ten kantore van het Handelsregister van de betreffende vennootschappen gedeponeerd.

In bovenstaande opstelling zijn alleen de actieve vennootschappen vermeld; een volledige lijst ligt ter inzage bij de Kamer van Koophandel.

\*\*Deze stichtingen zijn opgenomen in de consolidatiekring als gevolg van de doorslaggevende zeggenschap door of namens Facilicom Group.



Grant Thornton  
Accountants en Adviseurs B.V.  
Flemingweg 10  
Postbus 330  
2400 AH Alphen aan den Rijn

T 088 - 676 90 00  
F 088 - 676 90 10  
www.gt.nl

Aan: Facilicom Group N.V

## CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

### A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018 Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Facilicom Group N.V. te Schiedam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Facilicom Group N.V. op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en de enkelvoudige balans per 31 december 2018;
2. de geconsolideerde en de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Facilicom Group N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V. is lid van Grant Thornton International Ltd (Grant Thornton International).

Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V. is ingeschreven bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel Den Haag onder nummer 28105565. Op al onze diensten zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te Den Haag, van toepassing. Op verzoek ontvangt u een exemplaar van deze voorwaarden. Iedere aansprakelijkheid is beperkt tot het bedrag dat is vermeld in de algemene voorwaarden.

**B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

**C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening****Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

**Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.



Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dat kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Alphen aan den Rijn, 19 april 2019

Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V.

M. Baks RA